

Costums que 's perden.

La rifa del bacó

Per los encontorns del mes de Setembre anava 'l comissionat del poble al mercat de la vehina ciutat de Valls á comprar lo bacó destinat, més endavant, á anomenarse per autonomasia, de *Sant Antoni*, puig era de la festa que anem á ressenyar.

Ab aquest felís exemplar del ordre dels paquidermos, y motejat per los senyors naturalistas ab lo nom de *Sus escropha*, L. v. *doméstica*, s'hi gastava la confraria del Sant uns sis ó vuyt duros, que eran l'origen d'una operació mercantil que envejarían los més hábils comerciants.

Arribat que era al poble, se 'l sometia ab tota la solemnitat propia del cas, á la crudel operació de llevarli mitja orella de la dreta y á penjarli una campaneta al coll, per mes que aquesta l'hi era treta als dos ó tres dias d'haverli posada.

Feta la cerimonia, lo ditxós bacó entrava á disfrutar d'una llibertat may somniada per aquella infelís especie porcina: la de fer tot quant á bé li semblés desde punta de dia fins que 'l sol tornava per llevant, á daurar ab sos raigs las més altas crestas de las montanyas vehinas.

Ab l' instint propi de la bestia famolenca anava per los carrers olorant d' açi d' allà ahont poguer omplir son ventrell; ficantse per las entradas y eixidas de las casas; menjantse en una los tomacons que la mestresa havia descuidat; en altra la mines-tra del gallinám, y sentint per tot arreu galanas malediccions y algún que altre *argument més solit* que las paraulas, si arribava á descuydarse.

Perque, aixó sí, lo bacó de Sant Antoni era sagrat en quant á sa persona: ço es, que ningú's proposá may apropiarse 'l, per alló de que, «lo que es del comú no es de ningú»; pero en cambi, algunas garrotadas per la poca atenció d' entrar á las casas sense demanar permís, sí que se las guanyava, com també las caricias dels brivalls, que surtint d' estudi lo feyan servir de cavalcadura, y montats en ell, recorrian lo poble fins que algún se apiadava de la bestia y obligava á la entremaliada maynada á que la deixessin en pau.

Y, cosa particular y prodigiosa! No hi havia recort de que may se hagués extraviat lo bacó de Sant Antoni, ni anés á parar á algún dels pobles vehins, ni que 'n fessen festa major los llops que recorrian lo terme, principal camp de operacions de nostre héroe.

Respectat per tírios y troyans, lo mateix estava salvat quan los facciosos ocupavan el poble com quan las tropas del Govern l' atravessavan ó en ell se detenian.

Era tan estimada sa carn que 'l dia de la festa era pagada un *cuartillo* més que la dels altres tui-xons, disputantsela ab verdader empenyo tots los vehins del poble.

Y arribava lo gran dia: lo dia de la festa del gloriós Sant Antoni, y ab ell la rifa del bacó, son company.

Lo dia avans era agafat y tancat al corral de la Abadia, en quina entrada los majorals del Sant, instalats en una taula, apuntavan á tots los que per tres cuartos volguessin provar fortuna.

Y era de veure lo rigorisme ab que tal apunta-ció era feta. En ella sols hi podian pendre part los domiciliats al poble; may cap foraster.

Y aixó durava fins al vespre en que 's tancava la llista.

Llavoras l' espectació arribava al colmo, y quan lo Sr. Rector, lo Sr. Batlle, lo Sr. Jutje y 'ls regi-dors prenian assiento en llurs cadiras, hauria pogut sentirse 'l vol d' una mosca.

Ab tota la calma y parsimonia degudas, se fica-van dintre d' una barretina los números que hi ha-via presos, y un xiquet treya 'l que havia de empor-tarse 'l bacó.

Sapigut el nom del afortunat mortal, era pregonat per centenars de bocas d' altres tantas personas que se apressuravan á felicitarlo y ferli pagar de passada alguna copeta pera solemnisar tal ditxa.

Al endemá de la rifa se feya solemne entrega del bacó, y llavoras calia que s' apressessin á matarlo, puig acostumat á viurer ab llibertat, no menjava, desfentse per moments; com també calia als matadors posarhi tot son coratje y encomanarse á Deu, puig alló, més qu' un bacó, era una fiera.
